

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. septembra 1891.

Z Dolenjskega, 4. sept. 1891.

Da v narodni stranki na Kranjskem ni načelnega nasprotstva, to, menim, je dovolj dokazano vsakemu, kdor samostalno misli, ter naše razmere mirno in nepristransko presoja. Kdor drugače trdi, ta naših razmer ali ne pozna, ali jih ne razume, ali pa napake posameznikov generalizuje, ter prišteva popolnoma po krivici to, kar ta ali oni greši, vsem, ki so njegovega stanu, ali njegove politične stranke. Zlasti ta poslednji način nam napravlja silno veliko zmešnjave. Ako pa ni med nami načelnih nasprotstev, odkod vendar toliko prepira, toliko strankarskega boja in sovraštva med domačini, kakor ga skoraj proti pravim sovražnikom našega naroda nismo videli? Odgovor na to vprašanje ni lagak, ne zato, ker bi bilo vzroke težko najti, ampak zato, ker nihče ne bo hotel kriv biti, temveč bo vsak vso krivico le na nasprotnika valil.

Pač dobro jo je pogodil oni grški modrijan, ki je izrekel primero, da nosimo ljudje napake kakor v bisagi, ki se dene čez ramo, tuje napake spredaj, svoje pa zadaj; zatorej da tuje zmerom vidimo, svojih pa nikdar.

Zato smo si tudi v svesti, da razlaganje vzrokov našega domačega prepira ne bo brez zamere ne na eni, ne na drugi strani. Če pa vendar hočemo svoj namen doseči, ravnati nam je, kakor zdravniku, ki najpred pozve, odkod in kako je nastala bolezen, preden nasvetuje zdravilo. Če naše misli ne bodo prave, naj jih drugi bolj zvedeni popravijo. Prepričan pa naj bode vsak, da nas ne vodi nič drugzega, ko želja, kolikor toliko pripomoči, da bi se naredil konec naši toliko neprijetni domači vojski.

Kateri so torej uzroki? Eden prvih utegne biti, da imamo na Kranjskem dva politična dnevnika. To je za naše razmere preveč. Za dva dnevnika mi nimamo dovoljnih niti dušnih niti gmotnih moči. Le ko bi mi Slovenci vseh pokrajin skupaj pritegnili, bilo bi morebiti mogoče vzdržati eden kolikor toliko primeren dnevnik. Ko smo pa razdvojeni, delata oba dva v gmotnem oziru

z deficitom, v duševnem pa z velikimi nedostatki. To tudi ni čudo. Ali je mogoče dobiti po volji in želji politično dovolj izobraženega, spretnega, vsestransko neodvisnega, zanesljivega urednika, če ga ne moreš primerno plačati in mu zagotoviti trdnega obstanka? In je li mogoče uredniku dati dovoljnih in dobrih pomočnikov ter zanesljivih dopisnikov, če jih ni s čim plačati in nagraditi. Zato so pa pomagači in dopisniki po veliki večini le dobrovoljci, v politiki novinci, dostikrat vročokrvna, nepremiselna mladina, in urednik je marsikaterikrat prisiljen sprejeti slabo delo, samo da list napolni, in ne odbija dopisov, če ravno bi bili najboljši za v koš, samo da se dopisniku dobrovoljcu ne zameri in si ga ohrani še za naprej. To je tudi poglavitni vzrok, da je toliko nepotrebnih, ne vselej pravičnih osebnih napadov toliko nenatančnih in celo neresničnih poročil.

Na dalje se pri presojevanji naših političnih časnikov ne sme prezreti, da vlada med nami v političnem oziru velika nezadovoljnost, in to po vsi pravici. Več ko 20 let imamo narodno ravnopravnost zagotovljeno s slovesno „cesarsko“ besedo in z državno ustavo; pa kako malo je še v resnici uživamo! Kako brezobzirno se še vedno zatirajo naši narodni bratje po Štajerskem, Koroškem, po Primorji, Istri in drugod. To nas vse boli, in ni čuda, ako se nekateri od nas udajajo pesimizmu; drugi pa radikalizmu, češ, premalo smo energični, zato nič ne dosežemo. V resnici težko je pri teh okoliščinah ohraniti dušno ravnotežje in ne zgubiti prave srednje poti. Naravno je pa, da vsi ti občutki, vsa ta nejevolja išče izraza v naših časnikih.

Slednjič pa bodi še omenjeno, da dnevnik, ki je glasilo naše duhovščine, katera, kakor je tudi naravno, sočuvstvuje z nemškimi konservativci, obrača se včasih tudi po nazorih njihovih glasil, ki so, recimo, primerni njih razmeram, nikakor pa ne našim. Omenili smo že, da nemški konservativci boja za narodni obstanek, kakor ga imamo mi, ne poznajo; oni poznajo le pretirani in brezobzirni narodni boj nemških hegemoncev in pangermanov, ki enakih pravic družim narodom ne priznavajo.

in tudi cerkvi krivico delajo. Nemškim konservativcem se torej ni čuditi, ako imajo narodni boj, kakor ga oni poznajo, za nekaj poganskega, veri protivnega, ter ga obsojajo; vse kaj drugega je pa ter odločno napačno, ako se najde kak tak nazor v katerem našem časniku z ozirom na naše čisto drugačne razmere.

Iz vsega tega je pa razvidno, da dajeta naša dva dnevnika, ne rečemo nalašč in iz slabega namena, ampak vsled sile vladajočih okoliščin, obilo, preobilo gradija za kritiko in prepir. In kdor se tega ne bo hotoma in s trdno voljo ogibal, imel ga bo kmalu do sitega in čez glavo. Ako pa k vsemu temu še pristopi želja naročnike sebi pridobiti, tekmeču jih pa odvzeti, ter se v ta namen izkoriščujejo nasprotnikove slabosti, katerih je, kakor smo rekli, dosti na obeh straneh, potem imamo ob enem tudi boj za vsakdanji kruh, ki je po svoji naravi povsod poln jeze in strasti. O tem pa drugi pot več.

Politični pregled.

Domače dežele.

Presvetli cesar je došel dne 9. t. m. k vojaškim vajam v Galgocz na Ogrskem.

Ko bode cesar bival v Pragi, razsvetljeno bode mesto in predmestja, od cesarjevega dvorca pa do razstave napravil se bode špalir. Cesar bode ostal v Pragi šest večerov. Za te večere se bodo priredile tri soareje in dve gledališki predstavi. En večer bo prebil cesar v razstavi, ki bode sijajno razsvetljena.

Galicija. — Kmetijska stranka se snuje v Galiciji. Take stranke nahajamo tudi na Češkem, in Nemci imajo več takih kmetijskih društev. Navadno se pa take stranke pečajo z vsem drugim prej, nego s kmetijstvom.

Na shodu v Styrju so sklenile ženske, da se pošlje prošnja državnemu zboru, naj bi se vzprejemale na gimnazije in na vseučilišča tudi ženske.

Pariški list „Soir“ je prinesel vest, da se delajo na Dunaji priprave, da se Bosna in Hercegovina drugo leto anektujeta. Dunajski „Fremdenblatt“ pa oporeka to vest z vso odločnostjo.

Vnanje države.

Chille. Iz Valparaísa se poroča: Reč se polagoma vrača. Prejšnji minister Godoy in pa brat predsednika Balmacede trdita, da je predsednik Balmaceda zaupal častnikom, kateri so mu zagotavljali, da mu je vojska popolnoma udana. Tudi poročila mornaričnih častnikov so ga izpodbujala, da se stavi v bran. Godoy meni, da je ubežal Balmaceda preko Cordiller v Buenos-Aires. Iz maščevanja je bil ustreljen državni prokurator Seston Fas, ki je vodil preiskavo proti onim, ki so baje hoteli v zrak pognati „Almirante Lynch“, „Almirante Cordell“ in pa „Imperiale“. Druge so usmrtili zaradi navadnih zločinov, med njimi tudi urednika lista „El Comercio“,

katerega so zasačili ravno, ko je delil oklice, s katerimi se je imelo podpihovati ljudstvo k vstanku in pa k požiganju. Na vojnih francoskih in nemških ladijah je mnogo beguncev, med njimi nekaj prejšnjih ministrov in drugih odličnjakov. Sedanji predsednik Martinez se je obrnil do obeh admiralov pismeno, da bi izročila begunce. Iz prva sta se admiralata odločno izrekla proti tej zahtevi, kasneje sta pa sklenila izročiti begunce proti poroštvu nove vlade, da se jim ne bode nič hudega zgodilo, dokler ne bode končana obravnava proti njim. Begunom sta izjavila admiralata, da se bodo vsi oni, za katere ne bode dala vlada jamstva, odpeljali na posebnem parniku v Peru.

Francoska. — Prejšnji predsednik francoske republike Grevy je umrl dne 9. t. m. v 80. letu svoje dobe.

Rim. — Minoli teden se je raznesla po časopisih vest, da je sv. oče zbolel. To pa ni bilo res, ker je sv. oče isti dan, ko se je govorilo, da je zbolel, imel avdienco.

Rumunska. — Rumunski kraljici, ki leži bolna v Benetkah, pohujšala se je bolezen zadnje dni nagloma. Kralj Karol, ki je prišel te dni v Benetke, preložil je zaradi tega svoj odhod. Govori se, da se snide ob tej priliki z italijanskim kraljem.

Ruska vlada izdeluje zakon, po katerem se ima uvesti v Rusiji obča šolska dolžnost.

Turčija. — Nepričakovane spremembe v turškem ministerstvu presoajajo se različno. Nekateri govore o neki zaroti, naperjeni proti sultanu, drugi pravijo, da so provzročili krizo razbojniški napadi, ki so se zadnje čase tako zaporedoma ponavljali na Turškem. Spet drugi trde, da pomeni ta prememba zmago ruskega vpliva pri Porti. — „Standard“ je prinesel vest, da bode odslej dovoljen sploh vsem ruskim ladijam prehod skozi Dardanelsko morsko ožino. Na tej vesti je pa baje samo toliko resnice, da se bodo smeli prevažati kaznjenci ali pa vojaki na ladijah ruske prostovoljne mornarice skozi Dardanele proti temu, da se bode vsak tak slučaj popred naznanil turškim oblastvom. Isto tako se bodo smeli prevažati v Rusijo se vračajoči vojaki brez orožja na takih ladijah proti temu, da bode dotični poveljnik ladije vsakokrat to naznanil turškemu oblastvu.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

Naslednji zaznamek bodi temu v dokaz:

Statistika o jadrikih v avstrijski državni polivici v dobi 1881—1890 in na Ogrskem v dobi 1881—1889:

Konec l. 1881. je bilo jadrikov, ki so bili last Avstrijcev:

299 prekomorskih jadrikov s 150.299 ton.,
59 velikih obrežnih ladij s 6062 ton.